Neuvotteleva virkamies
Vesa Pekkola

04.02.2019

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN VASTINE MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN SAAMIIN LAUSUNTOIHIN - HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE ELINTARVIKELAIKSI SEKÄ LAEIKSI TERVEYDENSUOJELULAIN JA HARMAAN TALOUDEN SELVITYSYKSIKÖS-TÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA (HE 262/2018 VP)

Sosiaali- ja terveysministeriö on tutustunut maa- ja metsätalousvaliokunnan saamiin asiantuntijalausuntoihin ja vastineenaan toteaa seuraavaa:

Valtaosa valiokunnalle esitetyistä asiantuntijalausunnoista koski elintarvikelakia, josta vastineen antaa maa- ja metsätalousministeriö. Valviran, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston, Suomen Kuntaliiton ja THL:n lausunnot koskivat myös terveydensuojelulakia. Lausunnoissa oli kiinnitetty huomiota monin paikoin samoihin asioihin.

Alla on esitetty lausuntojen keskeiset terveydensuojelulakiin liittyvät sisällöt sekä sosiaali- ja terveysministeriön kommentit niihin selkeyden vuoksi **lihavoidulla tekstillä**.

Valvira ja Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ovat esittäneet, että terveydensuojelulain 50 § tulisi muotoilla selvyyden vuoksi siten, että valvonnan vuosittainen perusmaksu koskisi ilmoitusvelvollisia tai hyväksyttyjä toimintoja, eikä olisi riippuvainen maakunnan valvontasuunnitelmasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ehdotusta lain täsmentämiseksi.

Valvira ja Suomen Kuntaliitto ovat esittäneet, että lakiin tulisi kirjoittaa viranomaiselle mahdollisuus kohtuullistaa valvonnan perusmaksua, mikäli sama huoneisto on terveydensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollinen useampaan kertaan tai valvontakohde on sekä terveydensuojelulain että elintarvikelain mukaan ilmoitusvelvollinen.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa esitystä, että niissä kohteissa, joissa toiminnanharjoittajalla on samassa huoneistossa useita terveydensuojelulain mukaan ilmoituksenvaraisia toimintoja, perittäisiin vain yksi valvonnan perusmaksu.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei kannata ehdotusta, että eri lakien mukaan ilmoitusvelvollisten toimintojen vuosimaksuja kohtuullistettaisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan useamman lain yhteisen valvonnan synergiaetu tulee esiin tarkastusten yhteydessä, jos esimerkiksi terveydensuojelulain tarkastuksella tarkastaja voi tehdä samalla myös elintarvikelain mukaisen tarkastuksen. Maksujen kohtuullistaminen tulisi ottaa näissä tilanteissa huomioon maakunnan taksassa määriteltävissä tarkastuskohtaisissa maksuissa.

Suomen Kuntaliitto ja Valvira ovat esittäneet terveydensuojeluviranomaiselle mahdollisuutta jättää valvonnan perusmaksu perimättä sellaisen toiminnan osalta, jonka terveydelliset riskit ovat vähäiset. Valvira on esittänyt lisäksi sitä, että terveydensuojelulain 13 §:n 1 momentin 6 kohdan viranomaisen harkinnanvaraiset ilmoitukset tulisi jättää vuosimaksun piiristä pois. Perusteluna se, että kyseiseen ilmoitusvelvollisuuteen liittyy viranomaisen harkintavaltaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa Valviran esitystä jättää 13 §:n 1 momentin 6 kohdan harkinnanvaraiset ilmoitusvelvolliset kohteet vuosimaksun ulkopuolelle. Näiden kohteiden ilmoitusvelvollisuus perustuu viranomaiseen harkintaan, eikä ole näin ollen säädettävissä laissa niin yksiselitteisesti kuin veroluontoiselta maksulta edellytetään. Näiden kohteiden valvonnasta perittäisiin kuitenkin ilmoituksen käsittelystä ja valvonnasta maakunnan taksan mukainen maksu. Osa näistä kohteista on vähäriskisiä ja siten osaltaan toteuttaa esitystä jättää valvonnan perusmaksu perimättä vähäriskisiltä toiminnoilta.

Suomen Kuntaliitto on esittänyt harkittavaksi lakiin muutosta, jossa säädetään vuosimaksuun sisältyvästä ensimmäisestä maksuttomasta tarkastuksesta.

Kuntaliiton esittämä asia ensimmäisestä maksuttomasta tarkastuksesta voidaan ottaa huomioon maakunnan taksassa, jossa maakunta voi määrittää, että ensimmäisestä tarkastuksesta ei peritä maksua. Maksuttomasta tarkastuksesta ei kuitenkaan tulisi säätää laissa, sillä joissain valvontakohteissa ensimmäinen tarkastus voi vaatia paljon työaikaa, kuten esimerkiksi suuren vesilaitoksen tai koulukeskuksen tarkastus.

Suomen Kuntaliitto, Valvira ja Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ovat esittäneet, että toiminnan lopettamista koskevan ilmoituksen käsittelyn tulisi olla maksuton.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa ehdotusta. Kyseinen ilmoitus ei vaadi viranomaiselta merkittävää työpanosta tai kuluja. Lain selkeyden vuoksi asia tulisi mainita laissa.

Pohjois- Suomen aluehallintovirasto ja THL ovat ilmaisseet tarpeen selkeyttää vesiepidemioiden käsittelyyn liittyviä maksuja.

Asia tulee täsmentää ohjeistuksella. Lakiehdotuksen mukaan vesiepidemioihin liittyvä näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat maksullista, mutta viranomaisen tekemä muu työ epidemioiden selvittämiseksi esim. epidemiaselvitystyöryhmän työskentely katettaisiin valvonnan perusmaksulla.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on nostanut esiin 50 a §:n ilmoitusvelvollisten tai hyväksymistä edellyttävien kohteiden maksullisuuden suhteen asuntojen ja muiden oleskelutilojen maksullisuuteen. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto esittää, että asuntojen maksullisuus erotettaisiin omaksi kohdakseen.

50 a §:ssä on tarkoituksena erotella ilmoitusvelvolliset kohteet asunnoista ja sellaisista oleskelutiloista, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisia kohteita.

Ilmoitusvelvollisiin toimintoihin sovellettaisiin 50 a §:n 1 momentin 1 kohtaa ja niihin kohteisiin, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisia, sovellettaisiin 50 a §:n 1 momentin 2 kohtaa, jossa ensimmäinen tarkastus terveyshaittaepäilyn selvittämiseksi olisi nykykäytännön mukaisesti maksuton. Näin ilmoittaja saisi asiansa vireille maksukyvystä riippumatta. Kyseinen lainkohta tulee selkeyttää.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää edellä mainittujen ehdotusten pohjalta terveydensuojelulain 50 ja 50 a §:iin seuraavia muutoksia:

50 §
Valvonnan perusmaksu

Maakunta perii ***toiminnanharjoittajalta*** vuosittain valvonnan perusmaksun ***niistä toiminnoista*** ~~suunnitelmallisen terveydensuojeluvalvonnan piirissä olevalta toiminnanharjoittajalta~~:
1) ~~joka~~ ***joista*** on ~~tehnyt~~ tehty terveydensuojeluviranomaiselle 13 § ***1 momentin 1-5 kohdassa*** tai 18 a §***:ssa*** ~~tarkoitetun ilmoituksen toiminnasta~~ ***tarkoitettu ilmoitus***; tai
2) jonka 18 §:ssä tarkoitetun hakemuksen terveydensuojeluviranomainen on hyväksynyt.

Valvonnan perusmaksu peritään vuosittain kalenterivuoden alussa, ja sen suuruus on 150 euroa.

Jos toiminnanharjoittaja tekee maakunnan terveydensuojeluviranomaiselle ilmoituksen toiminnan loppumisesta, valvonnan perusmaksun periminen päättyy seuraavan kalenterivuoden alusta.

Jos toiminnanharjoittaja harjoittaa samassa huoneistossa useampaa kuin yhtä 1 momentissa tarkoitettua toimintoa, maakunta perii kyseisen huoneiston osalta maksun vain kerran.

50 a §
Terveydensuojeluvalvonnasta perittävät muut maksut

Edellä 50 §:ssä säädetyn vuosittaisen valvonnan perusmaksun lisäksi maakunta perii hyväksymänsä taksan mukaisen maksun:
1) 13 ja 18 a §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten käsittelystä sekä 18 §:ssä tarkoitetun hyväksymistä koskevan hakemuksen käsittelystä sekä näihin toimintoihin kohdistuvista tarkastuksista, näytteenotoista, ***tutkimuksista ja selvityksistä; toiminnan lopettamista koskevan ilmoituksen käsittely on kuitenkin maksuton;***
2) sellaisesta asunnossa tai muussa oleskelutilassa***, josta ei tarvitse 13 §:n mukaan tehdä ilmoitusta,*** suoritetusta tarkastuksesta, mittauksesta, näytteenotosta, tutkimuksesta ja selvityksestä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen tai haitan poistamisen varmistamiseen kiinteistön omistajalta tai haltijalta taikka muulta, jonka vastuulla terveyshaitta 27 §:n nojalla on***; v***iranomaisen ensimmäinen tarkastus terveyshaittaepäilyn selvittämiseksi ja siihen liittyvä jatkotutkimustarpeen määrittely on kuitenkin maksuton;
3) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista, jos kysymys ei ole talousvettä toimittavasta laitoksesta;
4) ympäristönsuojelulain 17 luvun säännösten nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaan liittyvistä tarkastuksista;
5) 6 §:n 4 momentissa tarkoitetusta tarkastuksesta ja todistuksen antamisesta;
6) säteilylain 173 §:ssä tarkoitetun solariumlaitteen tarkastuksesta.

Maakunnan tulee määrätä 1 momentissa tarkoitetut maksut siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia. Maakunnan teettäessä tutkimuksia tai selvityksiä

ulkopuolisella asiantuntijalla tai laboratoriossa kustannukset peritään asiakkaalta enintään todellisten kustannusten mukaisina.

Valtio korvaa maakunnille aiheutuneet kustannukset sellaisista Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontaviraston maakuntien toimeenpantavaksi ohjaamista tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka tässä laissa säädetään viraston tehtäviksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun.

Tämän lain mukaisten valtion suoritteiden maksullisuuden ja maksujen määrän perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).